

GENERALIZATION OF RESEARCHES OF PROFESSIONAL WORK AND EXPERIENCE OF TOURIST STANDINGS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE (PREPARATION OF THE SPECIALISTS)

Anatoliy KLEMBA, Lyubomyr ZUBRITCKIY, Andriy KUKHTIY, Lesya SHEVCHUK

Lviv State Institute of Physical Culture

Abstract. In the article substantial analysis of the programs of physical training of the boys, in general educational schools for availability in these state documents the educational which help preparation of the specialists in tourism is conducted.

The possibility of using of positive experience obtained during last 35 years during formation of modern programs of preparation of the specialists in tourism is reviewed.

Key words: professional work, tourist standings, preparation of the specialists.

ПОЄДНАННЯ АКАДЕМІЧНИХ ЗАНЯТЬ І ГРОМАДСЬКОЇ ТУРИСТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВНЗ ФІЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФІЛЮ

Тарас БЛИСТІВ

Львівський державний інститут фізичної культури

Актуальність. Увійшовши в нове тисячоліття, Україна, за роки незалежності зробила суттєві кроки у розбудові національної системи освіти. Зберігши кращий досвід та здобутки українська освіта, зокрема вища, продовжує динамічно розвиватися прагнучи гармоніювати з європейським та світовим освітнім простором в контексті Болонського процесу. Це, у свою чергу, змусило розпочати роботу над національними стандартами та привести у відповідність до міжнародних вимог існуючі кваліфікаційні рівні, ступені освіти [1].

Виятком не стала і сфера туризму – найбільш динамічна та перспективна за наявності великої кількості капіталовкладень, притоку капіталу та інвестицій, утворенню нових місць. Інфраструктура туризму, як і сама туристична сфера потребує комплексного підходу щодо вирішення широкого кола питань, зокрема кадрової проблеми.

Україна, як повноцінна туристична держава з потужними туристичними ресурсами, прагне розвивати цей вид діяльності, переважно у комерційній та рекреаційній площині, здійснюючи відповідну освітню та кадрову політику.

На сьогодні здійснюється підготовка за географічними, економічними, юридичними спеціальностями, хоча для проведення туристської роботи з активними туристами пересування та домінуючим оздоровчим ефектом виникає необхідність підготовки спеціалістів у ВЗО фізкультурного профілю

Проведений на попередньому етапі аналіз туристської підготовки студентів у

ВНЗ України свідчить про необхідність поєднання академічних занять і громадської туристської підготовки студентів фізкультурних вузів [2,4].

Метою даної роботи є: удосконалення програми туристської підготовки студентів фізкультурних вузів шляхом синтезу громадської системи курсів та вузівських академічних занять.

Громадська гілка представлена Національною Федерацією спортивного туризму України (далі – ФСТУ) яка має на меті комплексне вирішення питань з розвитку та популяризації практичної туристської діяльності.

Пріоритетним статутним завданням визначено проведення кадрової політики, та – І з'їздом ФСТУ прийнята постанова від 18.03.2001 р. № 12, “Концепція системи підготовки кадрів спортивного туризму”.

Мета цієї Концепції полягає у визначенні кола питань, пов'язаних з підготовкою та підвищенням кваліфікації кадрів спортивного туризму (СТ), а також теоретичного обґрунтування.

Концепція визначає основні категорії кадрів СТ та напрямів підготовки та підвищення кваліфікації, а також основних категорій кадрів СТ, навчання яких знаходиться у компетенції ФСТУ. Обґрунтовує основні вимоги щодо навчально-тематичних планів і навчальних програм підготовки кадрів СТ.

Наведемо окремі положення Концепції :

1. Підготовка кадрів СТ може здійснюватися державними, комерційними та громадськими організаціями, зокрема:

- кадри СТ, які отримали професійну підготовку із присвоєнням кваліфікації спеціальностями, що відповідають Державному класифікатору України “Класифікатор професій ДК 003-95”;
- кадри СТ, які отримали підготовку за громадськими туристськими кваліфікаціями без отримання професійної підготовки і не мають права займати штатні посади в установах і організаціях за цими кваліфікаціями;
- кадри СТ, які отримали спортивну підготовку з виду спорту “Спортивний туризм” (підготовка спортсменів).

2. Професійну підготовку кадрів СТ можуть здійснювати вищі навчальні заклади та інші організації у порядку, встановленому чинним законодавством.

3. Підготовку кадрів СТ за туристськими і громадськими кваліфікаціями можуть здійснювати ФСТУ, її осередки, туристські клуби, навчальні заклади та інші організації присвоюючи громадські туристські звання. Ця підготовка не надає права на присвоєння кваліфікації і спеціальностей для зайняття штатних посад в установах і організаціях.

4. Підготовка спортсменів здійснюється ФСТУ, її осередками, туристськими клубами, навчальними закладами та іншими організаціями. Таку підготовку отримують учасники та керівники спортивних туристських походів, учасники змагань із туристського багатоборства тощо.

На основі цієї Концепції ФСТУ розробляє шляхи її реалізації згідно категорій кадрів СТ, компетенції ФСТУ.

Сучасні програми підготовки громадських туристських кадрів були затверджені постановою президії Федерації спортивного туризму України Протокол № 4, п. 1 від 22 грудня 2002 р. “Про Типові навчальні плани та програми курсу “Спортивний туризм” для підготовки кадрів з організації та проведення туристських спортивних походів” [3].

Типові навчальні плани та програми розроблені для всіх категорій кадрів спортивного туризму, але для початкового рівня підготовки навчальні плани та програми деталізовані у вигляді окремих положень. Це: “Положення про організатора спортивного туризму” та “Положення про інструктора дитячо-юнацького туризму”. Підготовка цих уніфікованих положень здійснена з метою забезпечення єдиних вимог до рівня знань, вмінь та навичок цих найбільш масових категорій кадрів спортивного туризму та з урахуванням специфіки їх подальшої роботи в клубах, колективах фізичної культури підприємств, установ і організацій, навчальних закладах освіти переважно з учнівською та студентською молоддю.

На всіх рівнях підготовки кадрів спортивного туризму проводиться навчання за відповідними навчальними планами і програмами. Випускники набувають знання, вміння і навички, необхідні для здійснення безпечного спортивного походу, категорія складності якого повинна відповідати рівню їх туристської підготовки.

Інструктор дитячо-юнацького туризму є однією із категорій громадських туристських кадрів, що здійснює на громадських засадах різноманітну туристську спортивну та краєзнавчо-дослідницьку роботу з учнівською та студентською молоддю у навчальних закладах освіти (загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладах), а також у клубах, колективах фізичної культури підприємств, установ і організацій тощо.

Звання “Інструктор дитячо-юнацького туризму” присвоюється особам, яким виповнилося 18 років, які навчалися за програмою підготовки інструкторів дитячо-юнацького туризму, взяли участь у заліковому навчально-тренувальному поході, склали передбачений програмою залік та мають досвід керівництва туристським походом не нижче третього ступеня складності.

З'ясування змісту туристської підготовки, яка необхідна кваліфікованим фахівцям, вимагало порівняння і співставлення програм, за якими навчаються студенти інституту фізкультури і готуються громадські туристські кадри різних рівнів.

Рішенням Вченої ради ЛДІФК з 1999 р. у рамках спеціальності “Фізичне виховання”, функціонують спеціалізації, зокрема, “Спортивно-оздоровчий туризм” (СОТ).

Актуальною є проблема поєднання підготовки громадських туристських кадрів і фахівців з вузівською вищою освітою. Для цього нами зроблене порівняння та визначення відмінностей у змісті підготовки громадських туристських кадрів та системи вузівської підготовки.

З метою спадкоємності у підготовці проаналізовано зміст програм підготовки:

- “Інструктора ДЮТ” (ІДЮТ) початкового рівня і навчальної програми ЛДІФК “Організація краєзнавчо-туристичної роботи” (ОКТР),
- Інструктора “Базового рівня” і вузівська навчальна програма спеціалізації “Спортивно-оздоровчий туризм”.

У статті наводимо результати порівняння перших двох програм: “ОКТР” для студентів II курсу стаціонарної форми навчання та “Інструктора ДЮТ”, яка затверджена Президією ФСТУ (протокол № 4 п. №6 від 22 грудня 2002р.).

Результати проведеного аналізу та порівняння виявили наступне.

Вузівський варіант туристської підготовки більш ніж у три рази менший за кількістю аудиторних годин (44 год. проти 132 год. відповідно) (табл. 1). Спільні теми в обох варіантах програм “блоку I” – “Загальна підготовка” наступні: “Історія розвитку туризму в Україні”, “Керівні та нормативні матеріали”, “Структура

центральної і регіональних туристських організацій”, “Туристські можливості рідного краю”, “Види туризму та їх особливості”. В цілому з 10-ти тем “блоку I” тільки 4 присутні в програмі “ОКТР” на які затрачається 61% запланованих годин. У програмі “ІДЮТ” на цей розділ відводиться 10 % часу.

Серед 15-ти тем програмного матеріалу підготовки громадських туристських кадрів програми “Інструктора” у “блоку II” за назвою “Організація і проведення спортивних походів” тільки 6 є спільними для обох варіантів. Так, співвідношення аудиторних годин складає 7 проти 63 год. відповідно, на користь “ІДЮТ”, і становить 48% годин запланованих програмою. Серед спільних тем наступні: “Правила організації і проведення спортивних походів”, “Спорядження”, “Привали і ночівлі”, “Забезпечення безпеки подорожі. “Страхування і самострахування”, “Керівник походу його відповідальність і обов’язки”.

Наступні теми, які є спільними в обох програмах, об’єднані за назвою “ блоку III” – “Методичні основи підготовки кадрів спортивного туризму”. За кількістю аудиторних годин домінуючу перевагу має громадська програма: 50 годин, проти однієї у ЛДІФК. Відсоткове співвідношення зазначених тем: 2,5% у порівнянні з 38% в “ІДЮТ”. Такий невеликий відсоток зумовлений наявністю лише однієї теми: “Нормативні документи з підготовки кадрів”.

Таблиця 1

Розподіл навчальних годин у програмах туристської підготовки

	Назви блоків	“ОКТР”		“ІДЮТ”	
		год.	%	год.	%
1	Загальна підготовка	27	61	13	10
2	Організація і проведення спортивних походів	7	16	63	48
3	Методичні основи підготовки кадрів спортивного туризму	1	2,3	50	38
4	Організація і проведення масових заходів	3	7	4	3
5	Питання спортивно-туристської діяльності	6	14	2	1,5
	Сума	44	100%	132	100%

Четвертий змістовний блок “Організація і проведення масових заходів” представлений трьома темами які однаково присутні в обох програмах. Хоча співвідношення на користь “ОКТР” – 7%, “ІДЮТ” – 3%. Теми аналізованого блоку: “Походи вихідного дня. Екскурсії”, “Правила змагань з техніки туризму, методика суддівства”, “Організація і проведення чемпіонатів, туристських зльотів”.

Завершальний блок “Питання туристсько-спортивної діяльності” передбачає розгляд однієї спільної теми: “Фінансування туристсько-спортивних заходів”. Так, співвідношення інших тем цього розділу складає 14% проти 1,5% у програмі “ІДЮТ”.

Наступний висновок стосуватиметься тем, які не представлені у дисципліні “ОКТР” та інших предметах молодших курсів (I-II к.) ЛДІФК. У першому блоці одна тема яка відсутня у програмному матеріалі ЛДІФК – “Класифікація туристських маршрутів і характеристика перешкод”.

Другий блок містить кілька тем які не висвітлюються у вузі за назвами “Організація і проведення спортивних походів” – “Топографія і орієнтування на місцевості”, “Тактика походу”, “Техніка пересування і подолання перешкод”.

“Причини травматизму і аналіз нещасних випадків”, “Медичне забезпечення і лікарська допомога. Лікарський контроль та самоконтроль”, “Огляд районів туризму і навчально-тренувальний похід”, “Звіт про похід”.

У третьому блоці питань пов’язаних з методичними основами підготовки кадрів спортивного туризму – не висвітлено такі теми: “Організація роботи викладацького колективу”, “Навчання в тренувальному поході”, “Особливості організації роботи на базі в таборі”, “Організація іспитів, заліків, розбір тренувань і походів”.

Усі теми четвертого, підданого аналізу, блоку “Організація і проведення масових заходів” рівномірно висвітлюються в обох програмах.

Заключний розділ “Питання туристсько-спортивної діяльності” включає тему: “Складання кошторисів і калькуляції на послуги та заходи” яку не вивчають на молодших курсах ЛДІФК.

Висновок. З врахуванням проведеного аналізу, була сформована програма підготовки громадських туристських кадрів з числа студентів III курсу ЛДІФК. Особливістю цієї програми є те, що студенти молодших курсів вже мають сформовані теоретичні знання з дисципліни “ОКТР” та практичні навички проведення туристського походу. Окрім цього студенти, засвоїли програмний матеріал і склали іспити та заліки з таких дисциплін як: “Основи спортивного тренування”, “Гігієна”, “Основи безпеки життєдіяльності”, “Педагогіка”, “Психологія”, “ТіМФВ”, “ОіМСОР” та ін. Розроблена програма передбачає 87 годин навчання. Її апробація проводиться у поточному навчальному році.

Література

1. Постанова КМУ “Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями” від 24.05.97 р.
2. Близів Т. До питання формування змісту туристичної освіти в фізкультурних закладах освіти //Праці II Міжнар. конгресу “Інформатизація рекреаційної та туристичної діяльності”.- Трускавець: ДНДІІ, 2003. – С. 194-198.
3. Спортивний туризм //Інформаційно-методичний вісник ФСТУ. Вип. 4. -Київ, 2002. – 85 с.
4. Дрогов И. А., Фадеев Б.Г. Подготовка и повышение квалификации кадров руководящего туризма. – М.: ЦРИБ “Турист”, 1987. – 78 с.

INCLUSIVE ACADEMIC LESSONS AND PREPARE OF PUBLIC TOURIST TRAINING OF STUDENT’S WHICH STUDYING IN UNIVERSITY OF PHYSICAL CULTURE

Taras BLYSTIV

Lviv State Institute of Physical Culture

Abstract. In this research have been an attempt inclusive system of prepare public workers and tourist with high education. There are compare differences in content of program prepare (on Lviv Institute of Physical Culture).

Key words: inclusive academic lessons, public tourist training, specialist with high education.